

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právní úprava prodlužování lhůt stanovených Celním kodexem Společenství

V dnešní době je obecně módní záležitostí zabývat se prokrastinací, či se alespoň vyjadřovat v duchu, že máme málo času a nic nestíháme, přitom již římský filozof Lucius Annaeus Seneca vyslovil neoddiskutovatelnou pravdu, že není málo času, který máme, ale mnoho času, který nevyužijeme. Je pravdou, že čas neúprosně plyne, a dokud nevstoupí do reality (v oblasti sci-fi hojně využívané) stroje času, musíme počítat s tím, že se v čase nelze vrátit, ani jej nelze např. zastavit. Proto pokud nevyužijeme čas, kterým disponujeme, ať už kvůli odkládání či z jiných důvodů, můžeme si promarněné příležitosti tak akorát jen vyčítat, ale nemáme jak tyto skutečnosti zhojit. Jelikož však právo velice rádo „popírá“ fyzikální zákony (nadneseně myšleno), tak ani možnost vrácení něčeho v čase, zastavení času, případně prodloužení času, není problém.

Čas hraje ve světě práva velmi zásadní roli a lze se s ním nejčestněji setkat v podobě tzv. lhůt. Lhůtu, neboli právně významné plynutí času, lze konkrétněji definovat např. jako „časový úsek vymezený začátkem i koncem, v němž je podle zákona třeba něco vykonat, aby byly způsobeny určité právní následky, anebo aby některé naopak nenastaly.“[1] Tyto předem vymezené časové úseky však nezřídka bývají subjekty práva nevyužity a z důvodu, aby bylo možné reflektovat životní rozmanitost a tím zmírnit často kardinální následky spojené s nedodržením lhůty, tak právo pamatuje na možnost tyto lhůty výjimečně prodloužit, zastavit, případně dokonce navrátit v předešlý stav.

Kromě obecného dělení lhůt na hmotněprávní a procesní, lze lhůty rozlišovat na ty, které obligatorně stanoví zákon (lhůty zákonné), a lhůty, které může fakultativně stanovit správní orgán (lhůty určené správním orgánem). V následujícím textu bude pojednáno pouze o lhůtách zákonných a institutech, které umožňují posunout konec lhůty pro splnění právní povinnosti (nebo využití svého práva) směrem do budoucnosti, případně zda lze zákonnou lhůtu obnovit, a to v rámci zjednodušeně řečeno „celního práva“.

Následující text zabývající se procesními možnostmi prodloužení některých lhůt, které jsou zakotveny v Celním kodexu Společenství, je částečně aktuální a částečně vzpomínkou na budoucnost, neboť v současné době je sice stále ještě účinné nařízení Rady (EHS) č. 2913/92 ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství, v platném znění (v textu jen „celní kodex Společenství“), nicméně dnem 1. června 2016 nabude úplné účinnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013 ze dne 9. října 2013, kterým se stanoví celní kodex Unie (dále jen „Nový celní kodex“) které zruší celní kodex Společenství i některé související právní předpisy. Jelikož se však v projednávané problematice, které se věnuje tento příspěvek, nechystají v podstatě skoro žádné změny (dále bude podrobněji rozebráno), tak se hodlám ještě věnovat primárně stávající právní úpravě, i když má nakročeno do „věčných lovišť“ s tím, že vyslovené závěry budou plně aplikovatelné i po 1. červnu 2016.

Celní kodex Společenství obsahuje pouze jedinou normu, která v rámci daného nařízení upravuje pravidla pro lhůty, a to ještě mírně řečeno nekomplexně. Ustanovení čl. 17 Celního kodexu Společenství totiž obsahuje pouze pravidlo, že v případě stanovení lhůty, data nebo termínu podle celních předpisů pro účely Celního kodexu Společenství, nelze tuto lhůtu prodloužit či stanovit pozdější datum nebo termín, pokud tak není výslovně stanoveno v příslušných právních předpisech.

Z daného lze tedy dovodit, že v některých (právními předpisy stanovených) případech, může existovat možnost prodloužit lhůtu či stanovit pozdější datum nebo termín.

Takovým případem jsou např. lhůty pro podání žádosti o vrácení cla. V případě čl. 236 Celního kodexu Společenství lze dovozní nebo vývozní clo se vrátit, jestliže se zjistí, že v době, kdy bylo zapláceno, nebyla jeho částka dlužná ze zákona nebo že byla zaúčtována v rozporu s čl. 220 odst. 2 Celního kodexu Společenství, a to na základě žádosti podané u příslušného celního úřadu ve lhůtě tří let ode dne, kdy byla částka cla dlužníkovi sdělena. A k tomuto je dále uvedeno, že se tato lhůta prodlouží, jestliže zúčastněná osoba prokáže, že nemohla podat žádost ve stanovené lhůtě z důvodu nepředvídatelných okolností nebo vyšší moci.

Nový celní kodex danou problematiku řeší obdobně, kdy ve svém čl. 55 uvádí, že není-li stanoveno jinak a pokud je v celních předpisech stanovena lhůta, datum nebo termín, nelze tuto lhůtu prodloužit nebo zkrátit a toto datum nebo tento termín nelze odložit ani přesunout. Navíc oproti stávající právní úpravě je dále v čl. 55 odst. 2 uvedeno, že s výjimkou případů stanovených celními předpisy se použijí pravidla pro lhůty, data a termíny stanovená v nařízení Rady (EHS, Euratom) č. 1182/71 ze dne 3. června 1971, kterými se určují pravidla pro lhůty, data a termíny (dále jen „Nařízení č. 1182/71“).

Obdobná je také situace žádání vrácení cla, kdy čl. 121 Nového celního kodexu stanoví postup při vrácení nebo prominutí cla obsahuje institut prodloužení lhůty za předpokladu, že žadatel prokáže, že mu v podání žádosti ve stanovené lhůtě zabránily nepředvídatelné okolnosti nebo vyšší moc.

Z výše uvedeného vyplývá, že Celní kodex Společenství neupravuje problematiku lhůt v „celním řízení“, což neupravuje ani Nový celní kodex, nicméně ten alespoň explicitně odkazuje na Nařízení č. 1182/71, které je určující pro danou problematiku i za současné právní úpravy, i když v Celním kodexu Společenství není zmíněno.

Dané nařízení totiž již od 70. let zajišťuje jednotné uplatňování práva Společenství v oblasti pravidel pro stanovování a počítání lhůt, přičemž však nestanovuje pravidla pro postup při případném prodlužování lhůt, resp. promíjení jejich zmeškání, a proto je kromě výše zmíněného nařízení nutno, s ohledem na obecné pravidlo vyplývající z ustanovení § 320 zákona č. [13/1993](#) Sb., celního zákona, v účinném znění (dále jen „celní zákon“), aplikovat v situacích prodlužování lhůt příslušná ustanovení zákona č. [280/2009](#) Sb., daňový řád, v účinném znění (dále jen „daňový řád“), neboť dané ustanovení celního zákona výslovně uvádí, že nestanoví-li celní zákon nebo zvláštní zákon nebo přímo použitelný předpis Evropských společenství jinak, platí pro řízení před celními orgány ve věcech přestupků obecné předpisy o přestupcích, dále v taxativně vyjmenovaných věcech správní řád, v rámci kterých řízení o vrácení cla však není uvedeno, takže je třeba vycházet ze skutečnosti, že v ostatních věcech se použije daňový řád.

Problematika lhůt v daňovém řízení (tedy i v rozsahu neupraveném celními předpisy v celním řízení), je upravena v Hlavě II. daňového řádu. Daňový řád rozlišuje lhůty na zákonné (stanovené přímo právním předpisem) nebo lhůty správcovské (stanovené rozhodnutím správce daně).

V případě výše zmíněných příkladů (žádost o vrácení cla) se jedná o lhůty zákonné. Tyto lhůty lze dle ustanovení § 36 daňového řádu prodloužit pouze za splnění následujících podmínek. Logickou podmínkou využití daného institutu je, aby o prodloužení lhůty bylo požádáno ještě před jejím uplynutím. A dle tohoto ustanovení k prodloužení může dojít pouze na základě žádosti, a to pouze jen v případech, kdy to zákon umožňuje (v tomto případě to Celní kodex Společenství, a v budoucnu i Nový celní kodex umožňují). Za tohoto stavu je tedy vždy na orgánu celní správy při úvaze ohledně prodloužení lhůty, aby v rámci své diskreční pravomoci zhodnotil, zda žadatel (který podal žádost) oprávněně tvrdí, že nemohl podat žádost ve stanovené lhůtě z důvodu nepředvídatelných okolností

nebo vyšší moci (stávající úprava), resp. zda žadatel prokáže, že mu v podání žádosti ve stanovené lhůtě zabránily nepředvídatelné okolnosti nebo vyšší moc (úprava budoucí). S daným skutkovým stavem se musí celní orgán náležitě vypořádat a své rozhodnutí dostatečně odůvodnit.

Nicméně pokud již původní lhůta uplyne, lze *stricto sensu* dovodit, že již není možné postupovat dle ustanovení § 36 odst. 1 daňového řádu a tuto lhůtu prodloužit. Přitom v životě mohou nastat situace, že zákonná lhůta sice uplyne, ale bylo by nespravedlivé, aby nebylo možné tento stav sanovat a umožnit „návrat do minulosti“.

Dokonce text výše uvedených ustanovení umožňujících prodloužit lhůtu lze jednoznačně interpretovat tak, že daná ustanovení přímo počítají s tím, že žadatel o clo podá tuto žádost po lhůtě z důvodu, že dříve nemohl, resp. bylo mu v tom zabráněno, a to ať už nemohl podat žádost ve stanovené lhůtě z důvodu nepředvídatelných okolností nebo vyšší moci (stávající právní úprava), nebo že mu v podání žádosti ve stanovené lhůtě zabránily nepředvídatelné okolnosti nebo vyšší moc. Oboje znění jednoznačně počítají se situací, že lhůta již uběhla, proto dle mého názoru a v souladu s rozhodnutím Nejvyššího správního soudu, jež se zabýval danou problematikou (sice ve vztahu k jinému článku umožňující vrácení cla, ale to není relevantní, neboť se jedná o totožnou úpravu jako výše uvedené články umožňující vrácení cla, alespoň co se týče prodlužování lhůty), lze dospět k závěru, že i v rámci celních předpisů, které umožňují prodloužení lhůty, a zároveň v nich není stanoveno jinak, je nutno využít institutu navrácení lhůty v předešlý stav, který je obsažen v ustanovení § 37 daňového řádu. Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí ze dne 30. 4. 2010, č.j. 2 Afs 138/2009 - 68 totiž dovedl, že: „[u]možňuje-li nařízení Rady (EHS) č. 2913/92 v čl. 239 odst. 2 *in fine* prodloužit lhůtu pro podání žádosti o vrácení nebo prominutí cla, je výraz „prodloužit“ nutno vyložit tak, že v sobě zahrnuje nejen možnost prodloužení (dosud běžící) lhůty, ale též možnost požádat o navrácení (lhůty již marně uplynulé) v předešlý stav“. Proto i v případě žádosti o vrácení cla lze prominout zmeškání již uplynulé lhůty pro podání žádosti, ale je třeba, aby byly naplněny podmínky stanovené celními předpisy (zásah vyšší moci atd.), které musí celní orgán důkladně posoudit a to za subsidiárního využití právní úpravy obsažené v daňovém řádu, která mimo jiné uvádí, že žádost o navrácení lhůty v předešlý stav musí být podána do 15 dnů ode dne, kdy pominul důvod zmeškání lhůty, a také další specifika, které musí celní orgány reflektovat a žadatel respektovat.

Závěrem tedy lze shrnout, že v případě lhůt stanovených celními předpisy, především ve vztahu k podávání žádostí o vrácení cla, je třeba subsidiárně využívat daňový řád a řídit se pravidly tam zakotvenými. Jedná se tak o další oblast práva, kde za přesně vymezených podmínek, lze zdárně bojovat s časem a občas tohoto neúprosného obra dokonce porazit, aniž by bylo potřeba umět dobře střílet z praku.

Mgr. Marek Vrbík,

Externí doktorand na PrF MU v Brně – Katedry správní vědy a správního práva

e-mail: vrbik.marek@email.cz

[1] STAVINHOVÁ, J.; HLAVSA, P. Civilní proces a organizace soudnictví. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003, s. 215.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních – hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)